



Octavian BEJAN,  
dr., criminolog

docteur en droit,  
criminologue

## UN MODEL DE PREZICERE CRIMINOLOGICĂ INDIVIDUALĂ A RECIDIVEI CRIMINALE

*Este nevoie și este cu putință a individualiza mai bine răspunderea și pedeapsa penală. O mai bună individualizare a răspunderii și a pedepsei penale poate să fie făcută cu ajutorul prezicerilor criminologice. Printre putințele de prezicere criminologică se află prezicerea criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste). O așa prezicere criminologică poate să fie făcută și prin metoda modelării criminologice. Ca urmare a cercetărilor criminologice înfăptuite, am alcătuit un model de prezicere criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste). Această cercetare criminologică a fost înfăptuită folosind metoda construcției abstracte (alcătuirea modelului de prezicere criminologică) și metoda analizei de conținut (adunarea cunoștințelor criminologice). Modelul nostru este alcătuit din zece trăsături (indicatori). Folosirea acestui model va aduce numeroase foloase obștii (mai puțini bani cheltuiți, mai puțină lume care suferă, mai puțină criminalitate...). Alături de acest model, pot să fie folosite și un șir de alte modele de prezicere particularizată.*

*Cuvinte-cheie: crimă, criminalitate, criminal, prezicere criminologică individuală, prognozare criminologică individuală, prognosticare criminologică individuală, recidivă criminală, criminal înrăit.*

## UN MODÈLE DE PRÉVISION CRIMINOLOGIQUE INDIVIDUELLE DE LA RÉCIDIVE CRIMINELLE

*Il est nécessaire et possible à individualiser la responsabilité et la peine criminelle. Une meilleure individualisation de la responsabilité et de la peine peut être accompli à travers des prévisions criminologiques. Parmi les possibilités de prévision criminologue on trouve la prévision criminologique individuelle des conduites criminelles récidivistes. Une telle prévision criminologique peut être effectué aussi par la méthode de la modélisation criminologique. À la suite de notre recherche criminologique, nous avons élaboré un modèle de prévision criminologique des conduites criminelles récidivistes. Cette recherche criminologique a été faite en utilisant la méthode de la construction abstraite (élaboration du modèle criminologique) et la méthode de l'analyse de contenu (la collection des connaissances criminologique). Notre modèle est composé de dix caractéristiques (indicateurs). L'utilisation de ce modèle va apporter nombreuses gains pour la société*

(*moins d'argents dépensé, moins de gens qui souffre, moins de criminalité...*). En parallèle, on peut utiliser et d'autres modèle de prévision criminologique particularisée.

*Mots-clés: crime, criminalité, criminel, prévision criminologique individuelle, récidive criminelle.*

**Problema.** Aplicarea nepotrivită a răspunderii și pedepsei penale în fiecare pricină este dăunătoare pentru obște. Sînt cheltuiți bani obștești fără folos, sînt chinuiți oameni fără folos, sînt stîrnite noi purtări criminale ș.a. Una dintre căile de îmbunătățire a practicilor de aplicare a răspunderii și pedepsei penale este prezicerea criminologică a purtărilor criminale. Ea ajută într-o mare măsură la o mai bună individualizare a răspunderii și pedepsei penale. Datorită prezicerii criminologice, cei care stabilesc răspunderea și pedeapsa penală vor putea să cunoască care este probabilitatea săvîrșirii unei noi crime de către făptuitor, ba chiar vor putea să știe ce fel de crimă va săvîrși în viitor acesta.

**Actualitatea temei de cercetare.** Astăzi, mulți dintre cei care urmează să aplice răspunderea și pedeapsa penală nu au nicio pregătire criminologică sau, cel mult, au o pregătire foarte restrînsă. Ei cunosc mai nimic despre criminalitate, criminali și pătimiți, cu atît mai puțin despre urmările criminalității, ca și despre crimă, criminal și pătimitor sau despre urmările faptei criminale. De vină sînt slăbiciunile din învățămîntul de meserie și din practica cernerii lucrătorilor pentru organele de drept, cele care au sarcina de a preveni criminalitatea. În aceste împrejurări, individualizarea răspunderii și pedepsei penale nu are cum să nu fie departe de ceea ce poate să fie, adică de putințele pe care le dau practicii cunoștințele criminologice adunate pînă acum de către cercetătorii științifici care fac descoperiri în ramura criminologiei. Suferă puternic și munca de prevenire nerepresivă a criminalității și a purtărilor criminale individuale sau de gașcă.

**Scopul și sarcinile cercetării.** Prin cercetarea criminologică înfăptuită și ale cărei descoperiri științifice sînt înfățișate în această lucrare, am urmărit *scopul* de a alcătui un model de prezicere criminologică a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste). Întru atingerea acestei ținte științifice, ne-am pus în gînd să îndeplinim următoarele *sarcini*: a) a gîndi un model de prezicere criminologică a purtărilor criminale înturnătoare, b) a gîndi niște unelte de prezicere criminologică a purtărilor criminale înturnătoare prin modelul alcătuit, c) a gîndi niște îndrumări de folosire a acestui model criminologic și a uneltelor de aplicare a acestuia.

**Metodele aplicate și materialele folosite.** Cercetarea științifică, ale cărei descoperiri sînt înfățișate în lucrarea de față, a fost înfăptuită cu ajutorul metodei construcției abstracte (alcătuirea modelului criminologic și a uneltelor de aplicare a lui) și a metodei analizei de conținut (lucrările criminologice citite de-a lungul pregătirii și muncii criminologice). În ceea ce privește cunoștințele criminologice pe care le-am folosit la alcătuirea acestui model criminologic de prezicere criminologică a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste) individuale, vezi, bunăoară, bibliografia lucrărilor citate în această lucrare științifică.

**Rezultatele obținute și dezbateri.** Toate crimele înregistrate (criminalitatea înregistrată) într-un răstimp oarecare pot să fie împărțite în două: a) criminalitatea primară, adică crimele al căror făptuitor este pentru întâia oară tras la răspundere penală, b) criminalitatea de recidivă (înturnătoare), adică crimele al căror făptuitor a fost înainte tras la răspundere penală

\* Articolul este publicat în regia autorului.

sau este criminal înturnător (recidivist).

La rîndul său, criminalitatea primară trebuie să fie împărțită în alte două părți: a) crime al căror făptuitor nu va săvîrși niciodată o altă crimă și b) crime al căror făptuitor va săvîrși o nouă crimă și va mări pătura recidiviștilor (criminalilor înturnători).

Cei dintîi nu încalcă, ci dimpotrivă îmbrățișează, de cele mai dese ori, rînduilele obștești și legile țării, iar cei din urmă le resping, le încalcă și le disprețuiesc. Pentru cei dintîi, crima săvîrșită este cea dintîi și cea din urmă din viața lor sau, cel puțin, cea din urmă tragere la răspundere penală, în timp ce pentru cei din urmă cea dintîi crimă este numai începutul unui șir, mai lung sau mai scurt, de crime și osîndiri sau chiar prefacerea în criminali de meserie.

Cei care nu vor mai săvîrși niciodată o altă crimă pot să fie scutiți de pedeapsă, dar este nevoie a face, mai întîi, o precizare criminologică în stare să îi deosebească de cei care vor călca iarăși strîmb. Pedepsirea lor va aduce cheltuieli fără folos pentru obște și îi va chinui tot fără folos, pe ei și pe apropiații lor. În schimb tragerea la răspundere penală îi va face să înțeleagă că au greșit, atunci cînd s-au hotărît să își îndestuleze nevoile pe cale criminală. Precizarea purtărilor criminale este destul de ușoară și neîndoioasă în privința unei părți mari din acești făptuitori.

Plecînd de la această socotință și avînd în vedere folosul practic, am alcătuit un model de precizare criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare. Iată acest model de precizare criminologică a purtărilor criminale înturnătoare (tabelul nr. 1):

Tabelul nr. 1

Nr. d.o.	INDICATOR CRIMINOLOGIC	Pondere
1	Părerea despre legi	10 %
2	Părerea despre bunăcuviință	10 %
3	Crima săvîrșită	10 %
4	Vîrsta făptuitorului	10 %
5	Părerea despre muncă și cuprinderea în cîmpul muncii	10 %

6	Purtările în copilărie	10 %
7	Prietenii	10 %
8	Părerea despre oamenii legii	10 %
9	Părerea față de prinderea sa	10 %
10	Părerea față de criminali	10 %

Vom descrie fiecare dintre indicatorii criminologici din care a fost alcătuit modelul criminologic cu pricina în rîndurile care urmează.

**1. Părerea despre legi.** Pot să se vădească două păreri opuse în rîndurile criminalilor. Unii socotesc că omul și obștea are nevoie de legi, adică de o prevedere a legăturilor dintre oameni. Aceștia se împart, la rîndul lor, iarăși în două părți. Cei dintîi sînt de părere că prevederile legilor trebuie să fie urmate neabătut, iar cei din urmă nu văd o primejdie în încălcarea legii în unele împrejurări. Cei dintîi pot să încalce legea din necunoaștere, iar cei din urmă atunci cînd socotesc că împrejurările o îngăduie (nu va fi prins, nu o încalcă peste măsură, o fac și alții...). Neștiutorii socotesc greșit că unele fapte nu sînt oprite, deci pedepsite. Bunoară, băieții se bat destul de des între ei de mici copii, pentru a-și apăra sau a le băga pe gît interesele lor altora. Ei se ghigosesec și atunci cînd se fac mai măricei sau atunci cînd se fac oameni mari, căci această purtare este privită și susținută de cei din jur ca un semn al neînfricării și bărbăției. Într-o încăierare oarecare însă cineva îl lovește prea puternic pe altul și îi pricinuieste răni care cer o ședere într-o casă de bolnavi sau îl lovește pe cineva care cere ajutorul organelor de drept, din care pricină neînfricatul este tras la răspundere penală, ceea ce îl descumpănește. Cei din urmă, adică cei care nu văd folos dintr-o urmare neabătută a legii, ba chiar socotesc că o asemenea purtare poate să fie sine înrobitoare, căci cîrmuitorii se abat uneori de la voința norodului, săvîrșesc noi crime pînă nu sînt prinși, dar rar o fac din nou, după ce au fost trași la răspundere, chiar dacă nu au fost pedepsiți.

Alți oameni socotesc că legea este o înrobire nedreaptă a omului, nu îl lasă să fie slobod așa cum ar trebui să fie. Aceștia se împart, și ei,

în două. Cei dinții sînt anarhiști sau oameni care s-au ridicat împotriva unei orînduri sau cîrmuriri nedrepte, asupritoare a obștii. Anarhiștii se tem de pedeapsă, de aceea rar încalcă legea. Nu o încalcă cu atît mai mult dacă au fost prinși și trași la răspundere penală. Anarhiștii săvîrșesc crime în împrejurările în care întrec cumva măsura și, în chip nest p nit, încalcă totuși legea. Unii anarhiști pot să se opună obștii numai prin mici încălcări de lege, care nu duc la răspundere penală. Răsculații pașnici o vor încălca iarăși, și iarăși, at t timp c t au o viață nesuferită. Ei nu se vor alipi criminalilor înrăiți și lumii criminale, dar nici nu se vor lăsa de crimă, pentru a-și croi o viață mai bună [5; 2].

Ceilalți, adică criminalii care nu sînt nici anarhiști, nici răsculați tăcuți, urăsc și disprețuiesc din tot sufletul legea. Ei nu se tem de pedeapsă și socotesc cu tărie că sînt în stare să scape de m na pedepsitoare a obștii. Acești oameni sînt criminali înrăiți, care nu suferă nici obștea în care trăiesc, c ut nd să își înfiripeze o lume a lor, în care să se simtă bine. Ei se lasă de s v rșirea crimelor numai după 45 de ani.  i lasă puterile și ajung să înțeleagă că nu vor putea nicicum să scape de închisoare. Numai foarte puțini se lasă după a doua, a treia sau a patra crimă. Cei care se fac criminali de meserie [1; 3] s v rșesc mult mai repede o nouă crimă, după ispășirea pedepsei, dec t ceilalți criminali  nturn tori [1; 4].

Unii oameni au o părere bună față de moralitate, dar o părere rea despre unele prevederi de lege. Ei socotesc că este firesc să ocolești sau să  ncalci legea pe alocuri. Frica de închisoare, adică părerea că nu face să suferi în închisoare pentru c știgul pe care ți-l dă o crimă, poate să  i oprească de la s v rșirea celei de-a doua sau a treia crime, după cum a fost cea dinții pedeapsă.

**2. Părerea despre bun cuviniță.** Ca și în privința legilor, părerile criminalilor se împart în două, atunci când este vorba despre bun cuviniță (moralitate). Unii îmbrățișează vederile obștești despre o purtare cuviincioasă, iar alții le resping cu  nversunare. Criminalii înrăiți urăsc și disprețuiesc bun cuvinița.

Fără o asemenea respingere, ei nu pot să își  ndrept teasc  purtările răufăcătoare. Cei care nu vor mai s v rși o crimă sau nu vor călca neabătut pe calea purtărilor criminale urmează precumpănitor bun cuvinița obștească nu numai de frică, ci și dintr-o înțelegere a însemnătății ei pentru viața în obște. Ei nu resping îndeobște bun cuvinița. Pentru aceștia sînt îndreptățite numai unele abateri de la aceasta, după împrejurări.

**3. Crima s v rșit .** Cei mai mulți dintre cei care s v rșesc din nou o crimă, deși au fost trași la răspundere pentru cea dinții faptă nelegitimă, se prefac în criminali înrăiți, adică înturnători și meseriași. Aceștia nu s v rșesc însă orice fel de crime. Meseriașii folosesc numai crimele care le aduc venituri grase, adică furturi (din buzunare, apartamente...), înșelăciune, jafuri sau t lh rii.

Criminalii  nturn tori (recidiviști) nu se mărginesc la nevoile trupești, așa cum o fac răufăcătorii de meserie. Crima poate să fie o cale de îndestulare nemijlocită și a unor nevoie sufletești. De aceea,  nturn torii pot să facă și un huliganism, și o nimicire de bunuri, și alte crime asemănătoare.

După cum vedem, nu găsim printre crimele s v rșite de criminalii înrăiți t inuiri de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului (art. 225 al C. pen.), violarea dreptului la libertatea întrunirilor (art. 184 al C. pen.), eschivarea de la achitarea drepturilor de import (art. 249 al C. pen.) ș.a.m.d. Cea mai mare parte din crimele care cer un subiect special nu  i privesc pe criminalii înrăiți, mai puțin cele legate de v rst  și de statutul de recidivist.

Felul crimei s v rșite este, așadar, un semn deosebitor, destul de general, al criminalilor înrăiți.

**4. V rsta făptuitorului.** O bună parte din criminalii înrăiți, cum ar fi cei înturnători (recidiviști) și meseriași, își încep viața criminală în copilărie sau în tinerețe, mai ales în răstimpul în care trebuie să se desprindă de părinți și să își găsească un loc în lumea oame-

nilor mari. Rar întâlnești un criminal înrăit care s-a apucat de săvârșirea crimelor după 25 sau, cu atât mai mult după 30 de ani. Prin urmare, vârsta făptuitorului ne vorbește foarte mult despre viitorul criminal al făptuitorului. Un om care a călcat strâmb după treizeci de ani nu va săvârși, cel mai curînd, o altă crimă, deci nu se va preface în criminal înturnător sau meseriaș.

**5. Părerea despre muncă și cuprinderea în cîmpul muncii.** Toți criminalii înrăiți nu doresc să muncească. Ei nu privesc cu ochi buni munca cinstită. Oamenii care nu vor fi niciodată criminali înrăiți se trag la muncă. Șederea fără treabă le urăște viața. Sînt și oameni care se văd împliniți prin muncă.

Este adevărat că unii dintre cei care resping calea criminală de îndestulare a nervilor și viața criminală nu se trag la muncă. O fac mai mult din nevoie. Pentru aceștia munca este la fel de chinuitoare ca și viața în închisoare. Nici ei nu sînt predispuși spre o viață criminală și, deci, spre săvârșirea unei crime și, cu atât mai mult, stăruirea în această privință, adică săvârșirea unei noi crime, după ce au fost prinși și trași la răspundere. Deși munca și închisoarea sînt la fel de chinuitoare pentru acești oameni, îndeosebi orășeni crescuți în trîndăvie de părinți care au dorit să le dăruiască o copilărie fericită, ei vor alege întotdeauna să muncească decît să stea la închisoare, spre deosebire de criminalii înrăiți.

Unii criminali înturnători muncesc totuși, pentru a-și cîștiga o bucată de pîine și, poate, pentru a se desfăta mai bine. Sînt însă nestatornici în această privință. Ei sînt gata să schimbe oricînd munca cinstită pe o crimă aducătoare de venituri mari sau măricele. Chiar și dorința puternică de a petrece într-o zi după plac vremea este îndeajuns pentru a săvârși o crimă. În obștea capitalistă, criminalii înturnători tind să facă, mai degrabă, ceva cu mîna lor și să vîndă ceea ce au făcut cuiva.

Criminalii de meserie trăiesc din crimă. Ei nu au un loc de muncă cinstit. Este o rușine în lumea lor să muncești cinstit. Greu sînt siliți să muncească chiar și în obștile comuniste. Aleg

ceva mai ușurel.

Prin urmare, criminalul primar care muncește și a muncit întotdeauna, rar se va încumeta să săvârșească o nouă crimă. Chiar dacă a păcătuit și a doua oară, probabilitatea este foarte mică să calce strâmb și a treia oară. După timpul petrecut muncind, ne dăm seama despre viitorul criminal al celor care au săvârșit întîia și chiar a doua oară o crimă și măsurile de prevenire care trebuie să fie luate față de ei.

**6. Purtările în copilărie.** Înțeleptul zice că ziua bună se cunoaște de dimineață. Cam tot așa se întîmplă și cu oamenii. Criminalii înrăiți se văd de mici copii. Ei de timpuriu se apucă de fapte rele. Încep cu ștregării și neascultare. Trec la obrăznicii și nesimțire. Apoi, se apucă de furțișaguri, stricăciuni și chiar bătăi. De mici copii vădesc o stimă față de criminalii înrăiți, se află sau caută să fie în preajma acestora. Le este obișnuită și viața desfrînată, adică bețiile, fumatul, trîndăvia, purtările necuviincioase, jocurile de noroc și altele asemănătoare. Cu timpul, încep să se țină departe de lumea bună și să se închidă în sine față de aceasta. Se trag și își petrec vremea lîngă sau între oamenii decăzuți ai obștii. Ei, parcă, nu mai știu să vorbească cu cei mulți. Vederile lor asupra vieții și lumii se deosebesc prea tare. Încep să simtă că gîndesc altfel și nu sînt înțeleși de ceilalți. Felul lor de a vedea lumea și de a-și trăi viața, chiar și cea de copil, nu este împărtășit de cei mulți. Acești copii se descătușează numai atunci cînd sînt destui de numeroși pentru a putea să-i precumpănească pe copiii nestricați și, de obicei, mai temători. Crima pentru care este tras la răspundere în anii nevîrstniciei un copilandru este o urmare firească a purtărilor dinainte. Pe cît de adevărat este că închisoarea îi va întări pe mulți dintre acești copilandri în apucăturile lor criminale, pe atât de adevărat este că nici rămînerea în afara închisorii nu le va opri cotilirea spre viața de criminal înrăit. O altă măsură de prevenire va putea să fie luată după ce obștea va făuri putințe de a-i ține, zi și noapte, între oameni nestricați și le va da o cale de a păși bine prin viață.

**7. Prietenii.** Criminalii care nu se vor opri după cea dintâi crimă descoperită de organele de drept și, cu atât mai mult, după cea de-a doua sînt prinși în lumea criminală. Ei petrec vremea cu criminali înturnători sau cu răufăcători mărunți, care vor ajunge într-o zi pe mîna poliției. Anume obștea de criminali și răufăcători, în care se află, le plămădește gîndirea și purtările criminale. Această obște îi pregătește și îi împinge spre crimă. Cu cît este mai lung timpul în care copilandrii sau tinerii se află în mrejele lumii criminale, cu atât este mai mare probabilitatea săvîrșirii unei noi crime. Mai rar se întîmplă ceva asemănător cu vîrstnicii. Unii dintre oamenii trecuți de tinerețe se pomenesc legați de criminali prin beție sau în alt chip. Criminalii înrăiți ajung să îi înduplece să săvîrșescă sau să participe la săvîrșirea unei crime. Cele mai multe dintre aceste jertfe, trecute de vîrsta tinereții, nu se încumetă să săvîrșescă o altă crimă, bă chiar se îndepărtează de criminalii înrăiți deopotrivă de cei care i-au împins la săvîrșirea crimei și alții, necunoscuți înainte. Partea covîrșitoare dintre aceștia își însușesc învățătura din chiar întîia crimă descoperită de către dregătorii de drept. Acestora le pare rău că s-au legat și i-au ascultat pe niște oameni nepotriviți, de care nu mai doresc să audă.

**8. Părerea despre oamenii legii.** Cei mai mulți dintre obșteni prețuiesc oamenii legii, deși se tem de ei. Dorința de a căpăta ascultarea oamenilor de rînd îi face pe oamenii legii să întrecă măsura, să fie nedrepti și asupritori. Ca urmare, norodul tinde să se țină mai departe de oamenii legii, iar unii îi iau cu binișorul. Frica nu îi face însă pe oameni să-și piardă în împrejurări obișnuite prețuirea față de oamenii legii (armași, răspîntieși, judecători...). Numai atunci cînd oamenii legii se pun întruna în capul obștenilor, se iscă o ură față de ei în sufletul întregului norod. Criminalii înturnători, adică cei care nu se vor opri după întîia crimă, îi urăsc întotdeauna și din toată ființa lor pe oamenii legii. Prefăcătorii oamenilor legii, făcută pentru a-l prinde pe criminal și a descoperi crima,

în rădăcinează o neîncredere trainică față de aceștia în criminalii înrăiți. Răufăcătorii înrăiți păstrează stimă numai pentru puțini oameni ai legii, cei care sînt cinștiți și drepti. Din opus, oamenii obișnuiți au încredere în oamenii legii, chiar dacă frica de pedeapsă și rușine îi face pe unii să umble cu fofirlica sau să se închidă în sine.

**9. Părerea față de prinderea sa.** Partea covîrșitoare a celor care săvîrșesc întîia oară o crimă se hotărăsc să facă această faptă, deoarece socotesc greșit că nu vor fi trași la răspundere. Ei socotesc că nu vor fi trași la răspundere pentru crima pe care o săvîrșesc, pentru că organele de drept nu prea privesc spre asemenea fapte, puterea de descoperire a crimelor este mică, vor putea să le plătească lucrătorilor organelor de drept și să scape broboadă curată și din alte pricini. Este vorba despre o judecată strîmbă. După ce sînt trași la răspundere, aceștia își dau seama că săvîrșirea crimei a fost o greșeală cumplită. Unii nu suferă rușinea, iar alții — statul în închisoare. De aceea, acești oameni nu vor săvîrși niciodată o altă crimă, poate numai din întîmplare sau din necunoaștere.

Numai o mică parte din cei care au săvîrșit întîia oară o crimă cred că nu au avut noroc mare și că data viitoare vor scăpa nepedepsiți. Se adaugă și criminalii înrăiți, îndeosebi în închisori, care încearcă să îi înduplece că poți să nu fii prins, dacă îți dezvolti îndeajuns măiestria criminală. Unora le place viața criminală cu tot cu statul în închisoare. Vița criminală este mai bună pentru ei decît viața obișnuită, necriminală. Și unii, și alții săvîrșesc noi crime. Unii dintre ei se opresc după a doua sau a treia crimă, iar alții se astîmpără numai după patru-zeci de ani. Aceștia din urmă pot să fie numiți criminali înrăiți. Ei sînt criminali înturnători și criminali de meserie.

Criminologul trebuie să deosebească părerea de rău că a fost prins și tras la răspundere de părerea de rău pentru fapta săvîrșită. Remușcările sînt un semn de nădejde că făptuitorul nu va săvîrși o nouă crimă. Cu cît sînt mai mari muștrările de conștiință ale făptuitorului,

cu atât trebuie să ne așteptăm mai puțin că acesta va săvârși încă o crimă. Nu va săvârși o nouă crimă nici cel care a înțeles că a greșit, socotind că nu va fi prins sau nu va fi tras la răspundere pentru fapta săvârșită.

**10. Părerea față de criminali.** Inșii care vor ajunge criminali înrăiți îi disprețuiesc pe obștenii obișnuiți. Au însă o părere foarte bună despre criminali. Caută să afle cât mai multe despre viața și tainele acestora. Cîntă și ascultă cu plăcere cîntecele despre viața criminală. Tind să se apropie în fel și chip de oamenii despre care se spune că au săvârșit crime, au stat la închisoare sau sînt criminali. Părerea acestora precumpănește asupra părerii obștenilor obișnuiți. Unii dintre cei care vor săvârși a doua crimă au legături cu criminalii înrăiți ori chiar au fost împinși la săvîrșirea crimei de către aceștia. În împrejurările din urmă, ei săvîrșesc de sine stătător o crimă sau împreună cu criminalii înrăiți. Se întîmplă că criminalii înrăiți îi învață cum să săvîrșescă o crimă și le făgăduiesc că se vor îngriji de vinderea bunurilor furate sau, mai larg, însușite.

Cei care nu vor săvîrși niciodată a doua crimă se țin departe de criminalii înrăiți. Partea covîrșitoare din ei se tem și îi urăsc pe criminalii înturnători și de meserie. Ei socotesc că viața criminală este greșita și răufăcătoare. Pentru ei, șederea la închisoare este un chin, pe care nu îl îndreptățește niciun cîștig din lume.

Se întîmplă că unii criminali primari nu se feresc tare de criminalii înrăiți, bă chiar sînt dornici să afle cât mai multe de la aceștia, dar ei nu îmbrățișează viața criminală și nu se simt în largul lor în lumea criminală.

Unii criminali primari se deosebesc totuși de toți cei descriși mai sus. Acest fel de criminal respinge lumea criminală, dar stăruie în purtările lor criminale. Ei sînt cei care săvîrșesc fapte de ajunsătură (corupție), crime economice și înșelăciuni legate de pretinse afaceri. Toți acești criminali socotesc că banii pe care îi cîștigă din crime îndreptățesc chiar și șederea la închisoare. Purțările lor criminale sînt ușurate și de puțința de a-și cumpăra prin

ajunsătură nedreptatea sau o pedeapsă blîndă. Asemenea criminali nu întîlnim în țările comuniste, deoarece în aceste obști lipsesc puțințele de a cîștiga și a cheltui mulți bani. Lipsesc și nevoile arzătoare de viață, precum locul de muncă, locuința sau mîncarea.

La cei numiți se adaugă criminalii care săvîrșesc fapte penale care țin de circulația rutieră. Ei socotesc că legile prevăd prea multe măsuri de precauție, că sînt bune numai pentru începători, că trebuie să fie urmate după împrejurări... Aceștia săvîrșesc foarte multe astfel de încălcări de lege pînă ajungă pe mîna lucrătorilor de drept. De aceea, socotesc greșit că nu au avut noroc și au fost prinși. Oamenii de acest fel înclină spre o nouă crimă. Ei se liniștesc numai după întîia, a doua sau a treia osîndire, hotărîtoare fiind asprimea pedepsei pe care au primit-o.

Pentru a face mai ușor o prezicere a purțărilor criminale înturnătoare (recidiviste) cu ajutorul modelului criminologic pe care l-am înfățișat în rîndurile premergătoare, criminologul poate să folosească o fișă de socotire a probabilității (tabelul nr. 2).

**Tabelul 2**

FIȘĂ DE PREZICERE CRIMINOLOGICĂ INDIVIDUALĂ <i>a purțărilor criminale înturnătoare</i>		
Numele și prenumele făptuitorului _____		
Data nașterii făptuitorului _____		
Nr. d.o.	Indicator criminologic	Puncte
1	Părerea despre legi	
2	Părerea despre bunăcuviință	
3	Crima săvîrșită	
4	Vîrsta făptuitorului	
5	Părerea despre muncă și cuprinderea în cîmpul muncii	
6	Purțările în copilărie	
7	Prietenii	
8	Părerea despre oamenii legii	

9	Păreră față de prinderea sa	
10	Păreră față de criminali	
<b>PROBABILITATA că va săvârși o nouă crimă este de</b>		<b>%</b>
<b>Numele și prenumele criminologului</b> _____		
<b>Data prezicerii criminologice</b> _____		

În această fișă de analiză criminologică individuală a criminalului și a purtării lui criminale, criminologul va pune **0** sau **1** punct în dreptul fiecăruia dintre cei zece indicatori criminologici. Bunăoară, dacă făptuitorul are, în principiu, o părere bună despre legi, adică despre nevoia acestora în viața obștească, atunci criminologul va pune zero puncte. Dacă însă făptuitorul vădește un dispreț față de legi și nu vede niciun folos pentru viața oamenilor, atunci criminologul va pune un punct la indicatorul criminologic numărul unu. Tot astfel, criminologul va pune un punct la indicatorul criminologic numărul trei, atunci când vede, din dosarul penal, că crima săvârșită de făptuitorul supus analizei criminologice individuale se înscrie între crimele pe care le săvârșesc în chip obișnuit criminalii de meserie. Din opus, el va pune zero puncte, dacă este o crimă de alt fel. Apoi, criminologul va aduna punctele de la toți indicatorii criminologici, zece la număr. Numărul total al acestor puncte arată probabilitatea săvârșirii unei noi crime. De pildă, 2 puncte înseamnă o probabilitate de 20 %, 5 puncte arată o probabilitate de 50 %, iar 9 puncte ne vorbesc despre o probabilitate de 90 % de săvârșire a unei noi crime de către făptuitorul a cărui purtare criminală este supusă prezicerii criminologice individuale. Dacă avem o probabilitate mai mare de 50 %, atunci este potrivită folosirea măsurilor de prevenire represivă, adică a pedepsei penale. Mai mult decât atât, o probabilitate de 80-100% ne spune că făptuitorului trebuie să i se aplice o pedeapsă cu închisoare pe termenul

cel mai lung cu putință, cel puțin celor nevîrstnici. O întemnițare pe timp cât mai lung poate să fie folosită și la o probabilitate mai mică, în lipsă de date pentru unii indicatori, numai dacă datele pe care le are criminologul zic neîndoiios că este vorba despre un criminal de meserie sau înturnător (în înțelesul criminologic al cuvîntului). Din opus, dacă probabilitatea este mai mică de jumătate, atunci făptuitorul poate să fie scutit nu numai de pedeapsă, ci și de răspundere penală pentru fapta săvârșită, oricare ar fi aceasta, chiar și omor.

Acest model de prezicere criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare poate să folosească și unități de măsură mai mici. Bunăoară, criminologul poate să pună **0,5** puncte în loc de 1 punct la orice indicator criminologic, atunci când trăsăturile acestuia sînt slab dezvoltate. Astfel, el poate să capete o probabilitate de 35 % sau de 75 %. De pildă, criminologul poate să pună o jumătate de punct, după ce se încredințează că făptuitorul a călcat deseori strîmb în copilărie, săvîrșind mici furturi, stricăciuni sau vandalism, dar s-a ținut departe de criminali și alți inși destrăbălați. Este cu putință și o particularizare mai mare de jumătate de punct, dar asemenea măsuri mici nu schimbă hotărîtor prezicerea criminologică, dat fiind numărul mic de indicatori și puncte.

*Datele trebuincioase* pentru înfăptuirea unei preziceri criminologice individuale cu ajutorul acestui model criminologic pot să fie căpătate (a) din materialele dosarului penal, (b) din răspunsurile nemijlocite de la făptuitor și (c) din orice altă parte care este purtătoare de date grăitoare despre făptuitor și fapta lui (referință luată de la locul de muncă sau de trai, răspunsuri date de vecini...).

Criminologul care va folosi această unealtă de prezicere criminologică trebuie să își dezvoltate îndemînări de punere a unor întrebări dezvoltătoare. Răspunsurile căpătate astfel îl vor ajuta să cunoască firea criminalului supus analizei criminologice individuale.

Modelul de prezicere criminologică individuală a recidivei criminale pe care l-am al-



cățuit și înfățișat în această lucrare nu poate să fie folosit în toate împrejurările. Bunăoară, el nu poate să fie folosit în aceeași măsură în răs-timpurile în care norodul respinge o orînduire (politică, economică...) și, deci, întreaga ordine de drept din obște și o încalcă în semn de mare nemulțumire, fiind gata să îndure vitregiile închisorii de dragul dezrobirii, adică a unei învingeri în lupta obștească iscată, ca urmare a unei puternice nedreptăți [5; 2]. Se cere, în aceste împrejurări, o potrivire a modelului de prezicere criminologică individuală la noua stare de lucruri. Poate să facă această potrivire chiar și criminologul-practician care face prezicerea criminologică, adică o aplică.

Modelul criminologic alcătuit de noi este general. De aceea, alături de el, pot să fie folosite și alte modele criminologice, care privesc crime și criminali particulari.

**Concluzii.** Este nevoie a individualiza mai bine răspunderea și pedeapsa penală. O mai bună individualizare a răspunderii și a pedepsei penale poate să fie făcută cu ajutorul prezicerilor criminologice. Printre puțințele de prezicere criminologică se află prezicerea criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste). O așa prezicere poate să fie făcută și prin metoda modelării criminologice. Ca urmare a cercetărilor criminologice înfăptuite, am alcătuit un model de prezicere criminologică individuală a purtărilor criminale înturnătoare (recidiviste). Modelul nostru este alcătuit din zece trăsături (indicatori). Folosirea acestui model va aduce numeroase foloase obștii (mai puțini bani cheltuiți, mai puțină lume care suferă, mai puțină criminalitate...). Pe lângă acest model, pot să fie folosite un șir de alte modele de prezicere particularizată.

---

## BIBLIOGRAFIE BIBLIOGRAPHY

---

1. Bejan Octavian. Crîmpeie de criminologie specială. Chișinău, 2020.
2. Bejan Octavian, Bujor Valeriu. Interes și crimă. Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău, 2004.
3. Bujor Valeriu, Bejan Octavian. Criminalitate profesională. Chișinău: Editura „Lyceum”, 1999.
4. Bujor Valeriu, Bejan Octavian. Criminalitatea recidiviștilor. Chișinău: Editura „Lyceum”, 1998.
5. Бужор Валерий. О сущности преступности. Кишинэу: Editura „Lyceum”, 1998.

---

### DESPRE AUTOR

**Octavian BEJAN,**

*doctor în drept, criminolog,  
prorector, Institutul de Științe Penale  
și Criminologie Aplicată,  
e-mail: octavian.bejan@gmail.com,  
ORCID ID: 0000-0003-4808-3186*